

MARK
BOWDEN

Pe urmele lui

PABLO ESCOBAR

Uciderea celui mai periculos
baron al drogurilor

CORINT
ISTORIE

Cuprins

<i>Notă explicativă</i>	6
<i>Prolog</i>	7
<i>Ascensiunea lui El Doctor</i>	11
<i>Primul război</i>	93
<i>Detenția și evadarea</i>	157
<i>Los Pepes</i>	239
<i>Uciderea</i>	291
<i>Urmarea</i>	357
<i>Surse</i>	385
<i>Note</i>	391
<i>Mulțumiri</i>	403
<i>Index</i>	405

Ascensiunea lui El Doctor

1948–1989

1

Nu exista, în aprilie 1948, loc mai captivant în America de Sud în care să te afli, decât orașul Bogotá, din Columbia. Schimbarea plutea în aer, ca o scânteie așteptând să fie aprinsă. Nimeni nu știa exact ce anume va fi, ci doar că acel ceva era inevitabil. Era un moment în viața unei națiuni, poate chiar a întreg continentului, când întreaga istorie părea doar un preludiu.

Bogotá era pe atunci un oraș cu peste un milion de locuitori, care cobora pe coastele de munte înverzite până la întinderea vastă a savanei. Era mărginit de piscuri abrupte spre nord și est, deschizându-se plat și rarefiat în sud și în vest. Cei care soseau pe calea aerului nu vedeau vreme de ore întregi nimic altceva decât munți, șiruri peste șiruri de culmi de culoarea smaraldului, cele mai înalte dintre ele fiind încununată cu albul zăpezii. Lumina cădea pe versanții lanțurilor muntoase în unghiuri variate, creând penumbre schimbătoare gălbui, verzi și măslinii, străbătute toate de albiile maronii-roșcate ale râurilor ce se contopeau treptat și se lărgeau în văi dominate

de umbre atât de adânci, încât păreau aproape albastre. Și apoi, deodată, dintre aceste culmi virgine, răsărea o veritabilă metropolă modernă, o uriașă încrengătură de betoane care acoperea mare parte dintr-o câmpie vastă. Cele mai multe dintre clădirile Bogotei aveau înălțimea de numai două sau trei etaje, cu o preponderență a cărămizilor roșcate. Din centru spre nord porneau bulevarde largi, amenajate, pe care se aflau muzee, catedrale în stil clasic și conace vechi, fermecătoare, ce puteau rivaliza cu cele mai elegante zone rezidențiale ale lumii, însă, spre sud și vest, începeau mahalalele în care se îngrămădeau cei fugiți de violențele nesfârșite din junglă și din munți, în căutare de adăpost, locuri de muncă și speranță, gășind însă doar sărăcie cruntă.

În zona de nord a orașului, departe de mahalalele sordide, stătea să înceapă o mare reuniune, A IX-a Conferință Inter-Americană. Miniștrii de externe din toate țările emisferei vestice urmau să semneze carta fondatoare a Organizației Statelor Americane (OAS), o nouă coaliție sponsorizată de Statele Unite, menită să confere un rol mai important națiunilor din America Centrală și de Sud. Orașul fusese dichisit pentru acest eveniment, străzile au fost măturate și gunoaiile strânse, clădirile publice, proaspăt vopsite, indicatoare rutiere noi fuseseră instalate, iar de-a lungul bulevardelor fuseseră plantate flori și stegulețe colorate. Chiar și lustruitorii de pantofi de la colțurile străzilor aveau uniforme noi.

Oficialitățile care participau la întruniri și sindrofii în această capitală cu un aer surprinzător de urban sperau ca noua organizație să aducă ordine și respectabilitate republicilor din regiune, aflate în dificultate. Evenimentul a atras, totodată, critici și agitatori cu orientări de stânga, printre ei aflându-se și un tânăr cubanez, lider al studenților, pe nume

Fidel Castro. După părerea lor, viitoarea OAS era o trădare, o ipocrizie, o alianță cu imperialiștii *gringos*^{*} din nord. Pentru idealii veniți din toată regiunea, lumea postbelică era încă indecisă, o confruntare între capitalism și comunism, sau cel puțin între capitalism și socialism, iar tinerii rebeli precum Fidel Castro, care la momentul respectiv avea 21 de ani, anticipau un deceniu al revoluțiilor. Ei aveau să răstoarne de la putere aristocrațiile feudale rigidizate din regiune și să instituie o lume a păcii și justiției sociale, un autentic bloc politic pan-american. Erau energici, furioși și isteți, și credeau, cu certitudinea tipică tinereții, că viitorul le aparține. Veniseră la Bogotá pentru a denunța noua organizație și plănuseră o conferință proprie și proteste la nivel de oraș. Pentru îndrumare, priveau către un om anume, un politician columbian de 49 de ani, extrem de popular, pe nume Jorge Eliécer Gaitán.

„Eu nu sunt un om, eu sunt un popor!” era sloganul lui Gaitán, pe care îl rostea bombastic în încheierea oricărui discurs, ridicându-și admiratorii extaziați în picioare. Era metis, un bărbat cu educația și atitudinea elitelor albe ale țării, dar cu constituția îndesată, pielea măslinie, fața lată și părul negru și aspru al claselor inferioare, amerindiene, din Columbia. Înfașurarea îl evidenția drept străin, un om al maselor. N-ar fi putut fi niciodată parte integrantă a micului grup select de albi bogați care dețineau în proprietate aproape toate pământurile și resursele naturale ale țării și care dominau de generații clasa politică. Aceste familii gestionau minele, dețineau petrolul și cultivau fructele, cafeaua și legumele care constituiau grosul exporturilor columbiene. Cu ajutorul tehnologiei și al capitalului furnizat de puternicii investitori corporatiști din SUA, se

---

^{*} Termen peiorativ aplicat în țările latino-americane străinilor și mai ales nord-americanilor (n. tr.).

îmbogățiseră vânzând către America și Europa vastele resurse naturale ale Columbiei, folosind aceste averi pentru a aduce în țară o sofisticare ce rivaliza cu aceea a marilor capitale ale lumii. Culoarea pielii îl distingea pe Gaitán ca fiind diferit de ei și, totodată, îl lega de ceilalți, de cei considerați paria, de masa de columbieni priviți ca fiind inferiori, izolați de averile acestei economii de export și de insulele ei privilegiate de prosperitate urbană. Dar tocmai această legătură îi conferise forță lui Gaitán. Oricât de educat și de puternic ar fi devenit, era legat în mod indisolubil de acești ceilalți, care aveau ca singură opțiune în viață munca în mine sau pe câmpurile agricole pentru un salariu de subzistență, fără șanse la educație și fără posibilitatea de a accede la o viață mai bună. Iar ei formau vasta majoritate electorală.

Vremurile erau dificile. În orașe, acest lucru se traducea prin inflație și șomaj la cote ridicate, iar în satele din junglă și din munți, în care trăiau majoritatea columbienilor, însemna foame și lipsa totală a locurilor de muncă. Protestele furioșilor *campesinos*^{*}, încurajate și conduse de agitatorii marxiști, deveniseră din ce în ce mai violente. Liderii Partidului Conservator Columbian și sponsorii acestuia – proprietari bogați de terenuri și de mine – reacționau prin măsuri draconice. Aveau loc masacre și execuții sumare. Mulți erau de părere că acest ciclu de proteste și represii avea să ducă la alt război civil sângeros – ceea ce marxiștii considerau o revoltă inevitabilă. Dar majoritatea columbienilor nu erau nici marxiști, nici oligarhi, dorindu-și doar pace. Voiau schimbare, nu război. Iar pentru ei, aceasta era promisiunea făcută de Gaitán, cea care îi dusesese popularitatea la un nivel extraordinar.

^{*} „Țărani”, în orig. în lb. spaniolă (n. tr.).

În cadrul unui discurs rostit cu două luni înainte, în fața unei mulțimi de 100 000 de oameni, în Plaza de Bolívar din Bogotá, Gaitán făcuse apel la guvern să restabilească ordinea și îi îndemnase pe cei care îl ascultau să-și demonstreze mânia, dar și stăpânirea de sine, răspunzând la îndemnul său nu cu urale și aplauze, ci cu tăcere. Și se adresase în mod direct președintelui Mariano Ospina.

„Cerem ca autoritățile să înceteze persecuțiile. E ceea ce solicită această mulțime imensă. Cerem un lucru mărunț, dar de o importanță covârșitoare: ca luptele politice să fie guvernate de Constituție... *Señor* președinte, opriți violența! Vrem ca viața umană să fie apărată – este cel mai simplu lucru pe care îl poate cere un popor... Drapelul nostru este în doliu, această mulțime de oameni tăcută, acest strigăt mut din inimile noastre cere doar să ne tratați... așa cum ați vrea să vă tratăm și noi.”

Pe fondul unor forțe explozive, tăcerea mulțimii stârnise ecouri mai puternice decât ovațiile. Mulți dintre cei prezenți se mărginiseră să-și fluture doar batistele. La adunări populare ca aceea, Gaitán părea hotărât să conducă țara spre un viitor pașnic, al dreptății și justiției. Și prin aceasta, răspundea celor mai profunde năzuințe ale concetățenilor săi.

Avocat bine pregătit, de orientare socialistă, era – pentru a cita un raport CIA, redactat câțiva ani mai târziu – „un opozant fervent al conducerii oligarhice și un orator desăvârșit”. De asemenea, era un politician abil, care își transformase atitudinea populistă în forță politică reală. În 1948, când a avut loc conferința OAS la Bogotá, Gaitán era nu doar favoritul poporului, ci și șeful Partidului Liberal, una dintre cele două mari organizații politice din Columbia. Alegerea sa ca președinte al țării, în 1950, era considerată o certitudine. Și totuși, guvernul,

dominat de Partidul Conservator și condus de președintele Ospina, nu l-a inclus pe Gaitán în delegația bipartită desemnată să reprezinte Columbia la conferința OAS.

Tensiunea era la cote ridicate în oraș. Istoricul columbian Germán Arciniegas avea să scrie ulterior că „un vânt înghețat al terorii sufla dinspre provincii”. Cu o zi înainte de începerea conferinței, oameni din mulțime au atacat mașina cu care circula delegația ecuadoriană, zvonurile privind violențe teroriste părând să fie confirmate în aceeași zi, când poliția a prins un muncitor care încerca să plaseze o bombă în capitală. Pe fondul acestei agitații, Gaitán își continua liniștit activitatea de avocat. Știa că momentul său se afla încă la câțiva ani distanță în viitor și era pregătit să aștepte. Gestul ofensator al președintelui nu făcuse decât să-i sporească imaginea pozitivă în ochii susținătorilor săi, dar și printre tinerii radicali de stânga strânși pentru a protesta, care, în alte condiții, l-ar fi ignorat, considerându-l un burghez liberal cu o viziune prea sfioasă pentru ambițiile lor. Fidel Castro își programase o întrevedere cu el.

Gaitán era ocupat cu apărarea unui ofițer din armată acuzat de crimă și, la 8 aprilie, în ziua conferinței, i-a obținut acestuia achitarea. A doua zi, spre sfârșitul dimineții, câțiva jurnaliști și prieteni au trecut pe la biroul lui, pentru a-l felicita. Au discutat veseli, întrebându-se unde să meargă pentru masa de prânz și cine să plătească. Puțin înainte de ora 1 a după-amiezii, Gaitán a ieșit, alături de un mic grup de însoțitori. Mai avea două ore până la întâlnirea programată cu Fidel Castro.

Părăsind clădirea, grupul a trecut pe lângă un bărbat gras, murdar și neras, care i-a lăsat să se îndepărteze, după care a luat-o la fugă pentru a-i prinde din urmă. Bărbatul, pe nume Juan Roa, s-a oprit și, fără vreun cuvânt, a scos un pistol. Gaitán

s-a răsucit pe călcâie și a pornit rapid înapoi, spre siguranța clădirii în care-și avea biroul. Roa a început să tragă, iar Gaitán s-a prăbușit. Rănit la cap, la plămâni și la ficat, a murit în mai puțin de o oră, în ciuda eforturilor disperate ale medicilor de a-l salva.

Asasinarea lui Gaitán a constituit punctul de pornire al istoriei moderne a Columbiei. Au fost formulate numeroase teorii despre Roa – că fusese recrutat de CIA sau de inamicii conservatori ai lui Gaitán, ori chiar de extremiștii comuniști care se temeau că revoluția le va fi întârziată de ascensiunea lui. În Columbia, asasinatele nu duc lipsă de motive plauzibile. O investigație independentă a agenților de la Scotland Yard a conchis că Roa, un mistic frustrat cu iluzii de grandoare, îi purta pică lui Gaitán și că acționase de unul singur. Cum criminalul a fost ucis în bătaie chiar la locul faptei, motivele lui au dispărut odată cu el. Însă, indiferent care au fost ele, rafalele de gloanțe au declanșat un adevărat haos. Speranțele privind un viitor pașnic al Columbiei s-au spulberat. Toate forțele acelea care mocneau au erupt în *El Bogotazo*, o izbucnire de rebeliuni atât de intensă, încât a distrus zone vaste ale capitalei, înainte de a se răspândi în alte orașe. Mulți polițiști, devotați liderului lor ucis, s-au alăturat mulțimilor furioase din stradă, la fel ca studenții revoluționari precum Castro. Radicalii de stânga și-au pus brasarde roșii și au încercat să ghideze mulțimile, entuziasmați la gândul că momentul lor venise, însă au constatat rapid că situația scăpase de sub control. Gloata devenea tot mai numeroasă, iar protestele s-au transformat în distrugerii fără țintă, jafuri și beții. Ospina a chemat armata în ajutor, iar în unele localități, militarii au tras asupra mulțimii.

Toate viziunile pentru viitor au murit odată cu Gaitán. Eforturile oficiale de a vesti o nouă eră a stabilității și cooperării

au fost grav pervertite. Delegațiile străine participante au semnat carta și au părăsit rapid țara. Speranțele radicalilor de stânga de a inaugura noua eră comunistă în America de Sud s-au risipit în vânt. Castro s-a refugiat în ambasada cubaneză atunci când armata a început să-i vâneze și să-i aresteze pe agitatorii de stânga, care au fost învinovați pentru revolta iscată. Totuși, chiar și o analiză CIA a momentului avea să conchidă că radicalii de stânga au fost și ei doar niște victime, la fel ca toți ceilalți. Așa cum scria un istoric al CIA, pentru Castro, episodul a constituit o deziluzie profundă: „E posibil să fi avut o influență asupra faptului că a adoptat, în anii '50, o strategie de gherilă în locul uneia de revoluție, prin intermediul tulburărilor urbane.”⁶

El Bogotazo a fost stins, în cele din urmă, în Bogotá și în celelalte orașe mari, dar a continuat să clocotească în regiunile mai neîmblânzite ale Columbiei, transformându-se într-o perioadă sinistă de violențe sângeroase atât de golite de orice sens, încât a fost numită pur și simplu *La Violencia*^{*}. Se estimează că, în decursul ei, au fost ucise 200 000 de persoane. Cele mai multe victime au fost *campesinos* incitați la violențe de apelurile la fervoare religioasă, de lupta pentru drepturi funciare și de numeroase probleme locale. În vreme ce Castro și-a văzut de propria revoluție în Cuba, iar restul lumii și-a suflecăt mânecele pentru Războiul Rece, Columbia a rămas prizonieră în acest dans macabru cu moartea. Armate publice și private terorizau regiunile rurale. Forțele guvernamentale luptau cu gherile și cu organizații paramilitare, industriașii luptau cu sindicaliștii, catolicii conservatori luptau cu liberalii eretici, iar *bandidos*^{**} profitau de libertatea generalizată de a jefui și a

^{*} „Violența”, în orig. în lb. spaniolă (n. red.).

^{**} „Bandiți”, în orig. în lb. spaniolă (n. red.).

prăda. Moartea lui Gaitán dezlănțuise demoni care aveau legătură nu atât cu noua lume modernă, cât mai degrabă cu trecutul agitat al țării⁷.

Columbia era un stat în care infractorii prosperau. A fost întotdeauna aproape neguvernabilă, un tărâm al frumuseților naturale intacte, învăluit în mister. De la piscurile înzăpezite ale celor trei cordiliere andine care-i formează coloana vertebrală vestică până la jungla ecuatorială densă de la nivelul mării, oferă numeroase ascunzători bune. Există zone ale Columbiei încă neatinse de om, unele aflându-se printre puținele locuri de pe planetă în care botaniștii și biologii mai pot descoperi specii noi de plante, insecte, păsări, reptile și chiar mici mamifere.

Culturile străvechi care au înflorit pe teritoriul ei au rămas izolate și rigide. Cu un pământ atât de fertil și o climă atât de variată și plăcută, orice cultură agricolă prospera, astfel că nevoia de negoț sau de schimburi comerciale era redusă. Pământul columbian își prindea vizitatorii în mreje ai domo unei specii tenace și ademenitoare de iederă. Cei care veneau rămâneau. Spaniolii au avut nevoie de aproape 200 de ani pentru a supune un singur trib, Tairona, care trăia într-un colț de natură luxuriant, la poalele munților Sierra Nevada de Santa Marta. Coloniștii europeni i-au înfrânt, în cele din urmă, prin singura modalitate posibilă: i-au ucis pe toți. În secolele al XVI-lea și al XVII-lea, spaniolii s-au străduit fără succes să guverneze regiunea de pe teritoriul țării învecinate, Peru, iar în secolul al XIX-lea, Simón Bolívar a încercat să unească Peru, Venezuela și Columbia pentru a forma un mare stat sud-american, Gran Colombia. Însă nici măcar marele eliberator nu le-a putut ține laolaltă.

Încă de la moartea lui Bolívar, în 1830, Columbia s-a mândrit ca fiind o țară democratică, însă n-a reușit niciodată să

stăpânească arta evoluției politice pașnice. Guvernele sale sunt slabe, atât voit, cât și urmând tradiția. În regiuni întinse din sud și vest, și chiar în satele de munte din jurul marilor orașe, trăiesc comunități doar vag atinse de puterea guvernamentală și de lege. Singura influență civilizatoare care a reușit să se manifeste la nivelul întregii țări a fost cea a Bisericii Catolice, doar fiindcă iezuiții și-au grefat preceptele religioase pe credințele și ritualurile locale străvechi. Ei au sperat ca în acest fel să creze o credință hibridă, altoind creștinismul pe rădăcini păgâne astfel încât să obțină o versiune locală a Unicei Credințe Adevărate, însă în obstinata Columbie, catolicismul a fost cel care deviat de la curs, transformându-se în ceva diferit, într-o credință cu legături ancestrale, doldora de fatalism, superstiții, magie, mister și... violență.

Violența marchează Columbia asemenea urgiilor biblice. Cele două organizații politice principale ale țării, liberalii și conservatorii, s-au confruntat în opt războaie civile în secolul al XIX-lea, miza fiind doar rolurile Bisericii și statului. Ambele erau predominant catolice, însă liberalii voiau ca preoții să fie excluși de pe scena publică. Cel mai grav dintre aceste conflicte, Războiul Celor O Mie de Zile, care a izbucnit în 1899, a lăsat în urmă mai mult de 100 000 de morți și a distrus orice urmă de economie și guvernare națională.

Prinși la mijloc între aceste două forțe violente, țărani au învățat să se teamă și să fie neîncredători în ambele. Și-au găsit eroi potriviți în răufăcătorii din regiunile sălbatice ale țării, la fel de violenți, dar neînregimentați, sfidând pe oricine. În perioada Războiului de O Mie de Zile, cel mai cunoscut a fost José del Carmen Tejeiro, care a exploatat ura populară față de cele două puteri aflate în conflict. Tejeiro nu se mulțumea doar să fure de la inamicii latifundiari bogați, ci îi pedepsea și îi umilea,

forțându-i să semneze declarații în care recunoșteau că „am fost biciuit de 50 de ori de José del Carmen Tejeiro, ca pedeapsă fiindcă l-am persecutat”. Celebritatea i-a atras susținători inclusiv dincolo de granițele Columbiei. Insuflând și el un plus de instabilitate în zonă, dictatorul venezuelean Juan Vicente Gómez i-a dăruit o carabină cu incrustații din aur.

O jumătate de secol mai târziu, *La Violencia* avea să dea naștere unei noi serii pitorești de răufăcători, care acționau sub nume ca Tarzan, Desquite („Răzbunare”), Tirofijo („Mână-Sigură”), Sangrenegra („Sânge Negru”) sau Chispas („Scânteii”). Cutreierau regiunile rurale, jefuind, tâlhărind, siluind și ucigând, dar fiindcă nu erau aliați cu niciuna dintre facțiunile principale, infracțiunile lor erau percepute de mulți dintre oamenii de rând ca fiind doar lovituri la adresa puterii.

La Violencia s-a domolit abia în 1953, atunci când generalul Gustavo Rojas Pinilla a preluat puterea și a instaurat o dictatură militară. Cinci ani mai târziu, a fost alungat de ofițerii din armată cu orientări mai democratice. A fost instituit un plan național de guvernare în comun a liberalilor și conservatorilor, cu alternanță la președinție la fiecare patru ani. Era un sistem care împiedica de la sine orice reforme reale și progrese sociale inițiate la nivel guvernamental, deoarece măsurile adoptate în cursul unei administrații puteau fi abolite în perioada următoare. Faimoșii *bandidos* continuau să prăduiască în zonele rurale și, din când în când, mai făceau câte o tentativă anemică de a-și uni forțele. La urma urmei, nu erau nici revoluționari, nici idealiști, ci doar niște proscrisi. Totuși, o generație întregă de columbieni a crescut cu faptele lor. *Bandidos* erau veritabili eroi pentru mulți dintre săracii oprimați, neputincioși și terorizați. Populația fremăta și plângea deopotrivă, în vreme ce armata de oligarhi de la Bogotá îi vâna, unul câte unul.

În anii '60, Columbia intrase într-o fază de stagnare forțată, cu gherilele marxiste în munți și în junglă (succesori moderni ai înaintașilor *bandidos*) și o guvernare centrală tot mai puternic dominată de un grup mic de familii bogate ale elitei din Bogotá, incapabile să schimbe lucrurile și, mai mult decât atât, deloc dornice s-o facă. Violența, deja adânc înrădăcinată în cultura columbiană, a continuat, tot mai intensă și mai *perversă*.

Teroarea a fost ridicată la rang de artă, a devenit o formă de război psihologic, cu o estetică cvasireligioasă. În Columbia, nu mai era suficient să-ți rănești sau să-ți ucizi dușmanul, ci trebuia să respecti un anumit ritual. Violurile trebuiau făcute în public, în fața taților, a mamelor, a soților, surorilor, fraților, fiilor și fiicelor. Și, înainte să ucizi un om, trebuia să-l faci să urle, să implore, să se înece... sau, mai întâi, îi ucideai pe cei dragi în fața ochilor lui. Pentru a spori groaza și repulsia, victimele erau cumplit mutilate și lăsate apoi la vederea tuturor. Bărbaților le erau îndesate în gură propriile organe genitale, femeilor li se tăiau sânii și uterul le era tras peste cap. Copiii erau uciși nu într-un simplu accident, ci încet, cu plăcere. Capetele retezate erau înfipte în pari, de-a lungul drumurilor publice. Ucigașii columbieni își puseseră la punct schilodiri-semnătură, modalități distinctive de mutilare a victimelor. O bandă își „semna” crimele tăind gâtul victimei și apoi trăgându-i limba în jos pe gâtlej și prin tăietură, creându-i astfel o „cravată” grotescă. Aceste orori îi afectau rareori pe membrii educați ai elitelor urbane columbiene, însă undele de frică erau tot mai ample și mai generalizate. Niciun copil din Columbia mijlocului de secol al XX-lea nu era imun la ele. Sângele se revărsa aidoma apelor nămolose care curgeau pe pantele munților. Era populară printre columbieni o butadă: atât de frumoasă și de bogată le făcuse Dumnezeu țara, încât era o

nedreptate față de restul lumii și, pentru a compensa, o populase cu cea mai haină speță de oameni⁸.

În acea țară, în al doilea an de *La Violencia*, s-a născut cel mai mare proscris din istorie, Pablo Emilio Escobar Gaviria, la 1 decembrie 1949. A crescut în mijlocul cruzimilor și terorii care stăpâneau ținutul colinar din apropierea orașului său natal, Medellín, și s-a hrănit cu povești despre unii ca Desquite, Sangrenegra și Tirofijo – veritabile legende pe vremea când el crescuse suficient pentru a le asculta și înțelege, mulți dintre ei fiind încă în viață și în plină activitate. Pablo avea să-i depășească pe toți, de departe.

Oricine poate deveni criminal, dar, pentru a fi un proscris, este nevoie de adepți. Proscrisul ajunge să reprezinte ceva, de obicei fără să aibă vreun „merit” în acest sens. Oricât de josnice ar fi fost motivațiile reale ale unor criminali precum cei din junglele columbiene sau ca aceia immortalizați de filmele hollywoodiene – Al Capone, Bonnie și Clyde, Jesse James etc. –, mulți oameni obișnuiți le-au luat partea și le-au urmărit faptele sângeroase cu o anumită doză de încântare. Acțiunilor lor, oricât de egoiste sau de absurde în esență, le-a fost atribuită o semnificație socială. Violențele și crimele pe care le înfăptuiau erau privite ca lovituri la adresa unei puteri opresive și îndepărtate de ei. Viclenia și abilitatea lor de a se feri de soldați și de poliție erau celebrate, acestea fiind străvechile tactici de luptă ale celor neputincioși.

Iar Pablo Escobar avea să profite de aceste mituri. În timp ce răufăcătorii ceilalți erau eroi strict locali, reprezentativi doar ca simboluri, puterea sa avea să capete o amploare internațională, fiind cât se poate de reală. În culmea „gloriei” sale, Escobar avea să constituie o amenințare la adresa statului columbian însuși. Revista *Forbes* l-a clasat pe locul al șaptelea în clasamentul celor

mai bogați oameni din lume, în 1989. Prin anvergura violențelor lui, a devenit cel mai temut terorist din lumea întreagă.

Succesul său se datorează în mare măsură culturii și istoriei aparte a țării sale, solului și climei acesteia, cu recolte bogate de coca și marijuana. Dar o contribuție substanțială la acest succes a avut-o Pablo însuși. Spre deosebire de oricare alt infractor dinaintea lui, el a înțeles forța și potențialul legendei. Și pe a sa a croit-o și a dezvoltat-o continuu. Era un mardeiaș dur, însă avea conștiință socială. Era un mafiot violent, dar și un politician cu un stil personal cuceritor care, cel puțin pentru unii, a lăsat în umbră hidoșenia faptelor comise. Era șmecher, arrogant și suficient de bogat pentru a-și valorifica popularitatea. Pentru a cita cuvintele fostului președinte columbian César Gaviria, era „un soi de geniu înăscut al relațiilor publice”. Când a murit, a fost plâns de mii de oameni. Mulțimea s-a revoltat atunci când sicriul i-a fost purtat pe străzile din Medellín, orașul său natal. Oamenii i-au împins pe cei care-l purtau pe umeri și au deschis capacul pentru a-i atinge obrazul rece și țeapăn. Mormântul lui este și în prezent îngrijit cu dragoste și continuă să fie unul dintre cele mai vizitate obiective turistice ale orașului. Pablo Escobar a reprezentat ceva.

Ce anume, nu este ușor de înțeles dacă nu-i cunoaștem mai întâi viața, epoca și țara în care a trăit, fiindcă Pablo a fost și el un om al timpului și locului său. Un om complex, contradictoriu și foarte periculos, în mare parte ca urmare a abilității sale geniale de a manipula opinia publică. Dar această calitate a fost, totodată, și slăbiciunea sa, cea care i-a adus, în cele din urmă, pieirea. Altul, cu o ambiție mai domoală, poate că ar fi trăit încă și astăzi, bogat, puternic și în văzul lumii, în Medellín. Dar Pablo nu s-a mulțumit să fie doar bogat și puternic. A vrut să fie admirat. A vrut să fie respectat. A vrut să fie iubit⁹.